

Inhoud

Fuck 'Em All!	9
Intermissie	21
Een late Kandinsky, een vroege Monet	31
Onhollands Dagboek	47
How Proust can fuck up your life	63
Nabestaan	73
De lafste streek van de schepping	83
Het Lijden van de Koekebakker	91
Over woede	133

Fuck 'Em All!

Ik heb geen zin om een verdraaid goed verhaal van je te krijgen. Ik wil je buit.

Seymour Glass aan Buddy Glass

Eerlijk gezegd valt de oogst me op geen enkele wijze mee nu ik, ‘oud en eenzaam’ en op het gebied van crises omtrent de eigen identiteit behoorlijk uitgeluld, mijzelf gedwongen zie een adempauze in te lassen, daar mijn gejammer zelfs mijn muze met stomheid heeft geslagen en mijn laatste lezer een straatje om heeft doen gaan. Ik blader wat in mijn Verzamelde Vellen, draai als het ware mijn voorstelling van zaken versneld af, en kan niet anders dan concluderen dat, was het publiek komen opdagen, het zeeziek zou zijn geworden van het zuchten en hoofdschudden. In mijn theater hangt de geur van plaatsvervangende schaamte in het pluche, de coulissen zijn verlaten en mijn laatste trouwe acteur, Cowboy Veen (niet zozeer mijn alter ego als wel mijn ingekookte ik), ligt op een bank in een ontruimde kleedkamer en rookt de ene Zwarte Van Nelle na de andere. Enkel zijn hongerig inhaleren duidt op een zekere onvrede. Nu ik hem geen woorden in de mond weet te leggen, hem geen avonturen aanpraat, hem geen volkomen aannemelijke huilbuien bezorg, is zijn houding van weleer – ‘Hoera, een impasse, ken ik eindelijk effe plasse!’ – geheel verdwenen. Het personage heeft de schrijver zijn rug toegekeerd, en diens muze is ervandoor met de wind. Hoe is dit alles zo gekomen?

Om te beginnen zal ik mijn eerste roman, *Kunt u mij de weg naar Oebele vertellen, meneer?* parodiëren in een fragment dat in dat boek niet zou hebben bestaan, onder andere vanwege de studentikoze toon (hoewel ik nooit heb gestudeerd – maar elk geweten krijgt vroeg of laat de baard in de keel). Want nu ik naar adem zit te happen en probeer te blijven genieten van de jeuk die door achteraf zeer onbetrouwbaar gebleken vaderlijk doende figuren zonder nageslacht wel eens bestempeld is als ‘talent’, dringt de volgende vraag zich op: is mijn schrijverschap ontstaan uit de behoefte iets recht te zetten?

‘Reeds in de baarmoeder voelde ik mij diep beledigd. Want terwijl ik dobberde en naar bar slechte muziek luisterde, werd ik het zat. Ik wentelde mij zus en ik wentelde mij zo en wist mij al doende op te knopen (of beter: in te binden) met die imponerende slurf die uit mijn buik groeide. Maar plotseling, terwijl ik vredig in de richting van de dood dreef, begon mijn universum te kokhalzen en werd ik in een richting gestuwd die mij nimmer had getrokken. Het liedje is bekend: plotseling geweld, vergelijkbaar met een maar durende ontploffing. Spattend licht, grotesk lawaai, monsters met zuigende ogen. Een vent in een witte jas sloeg op mij in en een wicht knipte in mijn strop. Ik werd in doeken gewikkeld en vloog door iets wat ijzig koud was, ondanks die doeken die kriebelden en mij leken te verstikken. Op dat moment besloot ik dat al wat mij ten deel viel onverteerbaar was.’

Einde fragment. In deze roman, verschenen bij een noordelijke uitgeverij genaamd N Mooi Oepke, heeft de hoofdpersoon, Cowboy Veen, het voortdurend ondraaglijk koud. Een recensent wees hierop en meende in dit gegeven een bewijs te vinden voor ‘de geknakte moederbinding’ van de schrijver. De goede man was tot deze gevolgtrekking gekomen na het lezen van een interview met mij in een noordelijk boekenblad, waarin ik mij had laten ontvallen dat ik moeders in het algemeen een slechte uitvinding vond, en die van mij in het bijzonder. Dat mijn kouwelijke zielenpoot gebukt ging onder een grootse vorm van weltschmerz is de beoordelaar van mijn eersteling in het geheel niet opgevallen, hoewel ik toen nog het smijten met symbolen, als waren het taarten en mijn verhalen slapstick, bepaald niet uit de weg ging.

‘Maar mijn stem verhief zich. Ik krijste van verontwaardiging. Inspraak voor kinderen (laat staan voor zuigelingen) was in die tijd – het begin van de jaren zestig – nog niet bijster goed geregeld. Een voorstel tot immigratie kon ik, zelfs al had ik zulks overwogen, nergens kwijt, en voor ik het wist werd ik geclaimd door een vrouw die zich mijn moeder noemde omdat ik, zo wist zij mij later, veel later, te melden, uit haar was “voortgekomen”, hetgeen ik ben nagegaan, hetgeen bleek te kloppen.’

De genoemde criticus was ervan overtuigd dat mijn kleumende held, indien hij had gekund, zeer zeker

zo'n voorstel zou hebben overwogen daar hij in de roman meermalen betrappt kon worden op de neiging zich in kasten te willen verbergen. Ik had in al mijn eenvoud gemeend een dergelijke metafoor te moeten inbouwen om het komende schrijverschap van mijn personage enigszins in te leiden, maar had over het hoofd gezien dat een combinatie van kastenkruiperij en een voorkeur van mijn holbewoner voor de smaak van vrouwelijk water de geschoolde lezer wel eens de verkeerde indruk zou kunnen geven.

‘Toen kwam de taal tot mij. Ik blèrde dat het een aard had: “Ik wil snoep, ik wil snoehoep!” Ik meende nog dat alles een kwestie was van vraag en aanbod. Mooi niet. Naar snoep kon ik fluiten. Ik kreeg een kluit rubber tussen de kiezen gedrukt. Ontelbare uren heb ik erop gekauwd in de nietaflatende hoop dat aan mij geopenbaard zou worden waartoe dit diende.’

(Ook in mijn latere werk, dat geef ik grif toe, heb ik ontelbare ouders ontelbare kluiten in het riet laten werpen. Dit gegeven drijft als een vel op het melkmuilenproza uit de periode direct na mijn debuut. Maar zoals de liefde van de schrijver voor zijn helden hem tot menige *faux pas* verleidt, zo neemt zijn rancune hem geregeld bij de neus als hij zijn monster-tjes boetseert. De doorzetter kan niet anders dan zich op een vervloekte dag – als hij weer eens lekker denkt te bladeren in zijn oeuvre, op zoek naar oud onrecht – realiseren: geef dat recensententtuig eens ongelijk!)

‘Toen ik eindelijk achter de waarheid kwam – ik had het al zo stil gevonden – spuwde ik de kauwgom in een hoek en begon opnieuw stennis te trappen. Om ervan af te zijn brachten mijn ouders mij naar een gebouw, en daar kon ik blijven tot ik weer gehaald werd.’

In het vermelde interview heb ik ook gezegd dat ik vaders, vrienden en leraren in het algemeen een slechte uitvinding vond, en de mijne in het bijzonder. Mijn kinderjaren heb ik in onvrede gesleten. In mijn werk heb ik veelvuldig met de vinger gewezen, maar nu, terwijl ik blader, moet ik constateren dat de schuldige nog niet is gevonden, laat staan terechtgesteld is op een wijze die bewondering verdient. Laat ik dit deel van mijn overpeinzing besluiten met een citaat van een schrijver die ik tot mijn opvoeders reken, een opmerking die deze grote geest overigens ontviel naar aanleiding van een vrij banale kwestie, maar dat is evenmin interessant als de vraag of de schrijver zelf wist te leven naar zijn ‘overtuiging’: *de voorzienigheid verwijten maken is zo’n wijdverbreide hebbelijkheid dat je het uit simpele welgemanierdheid dient na te laten.*

Neem dat maar eens ter harte!

De eerste alinea van mijn korte verhaal ‘N kerel mout doun wat e doun mout’ uit de bundel *Soepkerels*:

‘Op mijn twaalfde besloot ik mee te gaan met Bontekoe, maar schepen waren veranderd in fabriekster-

reinen, het beroep van scheepsjongen was afgeschaft, en de Gouden Eeuw bleek verzilverd en opgesoupeerd. Stoom heette de gebakken lucht waarop men richting avonturen dreef. De wind werd uitgelachen en beschimpt, een windstilte bleef onopgemerkt, een storm werd een verzetje.’

Ik kan hier kort over zijn. Weet je voor aanvang van je puberteit niet op een of andere wijze definitief te ontsnappen (waaraan? daaraan!), dan is het zaak de laarzen stevig aan te trekken, de rug te rechten, een eerste Zware Van Nelle in je mondhoek te hangen en je houding voorlopig te vervolmaken door voortdurend vanuit het binnenste in je kop richting middenrif te brullen: ‘At ease, goddamned!’

Welnu, daar stond ik stoer op een schoolplein, op de plaats rust, maar op geen enkele wijze op mijn hoede, zodat de liefde mij een dreun bezorgde waarvan ik nog altijd niet bekomen ben (de liefde ja, het woord kalverliefde bestaat niet in mijn vocabulaire, en de uitvinder van dit ‘begrip’ moet alsnog worden opgespoord en langzaam worden doodgemaakt). Het hele drama staat beschreven in mijn roman *Yvonne, hoe kon je!*, en de reacties op dit boek zijn samen te vatten in een uitspraak van een andere grote geest: *Er zijn schrijvers die, zoals bedelaars hun lichamelijke gebreken en misvormingen tentoonspreiden om medelijden te wekken, proberen aandacht te trekken door het blootleggen van hun uiteengereten hart.* Deze veroordeling past mij goed, maar laat er geen misverstand over bestaan wier aandacht ik probeerde te trekken met mijn

bloeddoorlopen voorstelling. Een onnozel wicht uit de provincie, nou goed, een Oost-Gronings prinsesje, was degene aan wie ik de klomp wild vlees in mijn handen wilde tonen; de abstracte lezer had ik geheel uit het oog verloren. Het moge duidelijk zijn dat ik mij nog belachelijker maakte dan H.H. zelf, toen die met zijn ziel onder zijn arm aan de deur van zijn ontsnapte nimfijn verscheen en moest ontdekken dat zijn muze, het vuur van zijn lendenen en van zijn geest, het amorfe gezelschap van Dick de Doverik verkoos. In navolging van deze geniale zielenpoot heb ik gepoogd met opnieuw geformuleerde hersenspinsels het oude vuur weer op te stoken, maar mijn klamme taal maakte elke vonk bij voorbaat kansloos. Men kan een meisje bezingen (ik heb het nu niet over 'meiden' en andere ontsporingen van het zwakke geslacht) maar men moet onder ogen durven zien dat zij naar de melodie zal luisteren om de tekst te beoordelen, en nooit naar de tekst zelf. Desalniettemin moet ik dit paragraafje beëindigen met een laatste verwijzing naar het interview: 'Ik vind de liefde in het algemeen, en de mijne in het bijzonder, een absolute verrukking.'

Tot aan dit punt in mijn leven heeft mijn oeuvre mijn onvrede trachten te verwoorden. Op een dag werd ik achttien. Ik besloot schrijver te worden, smeed mijn bestaan aan de kant en zette mij aan het werk. Op mijn eenentwintigste begon ik gek te worden. Op mijn drieëntwintigste was ik het. De periode van zeven jaar die volgde heb ik in mijn werk ver-

zwegen, en nu ik erop terugkijk zou ik kunnen volstaan met de opmerking: ‘Ik heb eens rondgekeken in de hel.’ Maar dergelijke opmerkingen staan mij niet meer – en ik hoor mijn meest trouwe lezer, een vriend zowaar, opgelucht zuchten; goedbedoelde pathetiek is mij nog nooit ontgaan – en er rest mij niets anders dan een poging te ondernemen mijzelf duidelijk te maken dat wat ik heb moeten slikken, heb moeten ondergaan, mij alsnog een kans biedt om ooit eens op te kunnen schrijven waar mijn pijn – het hoge woord is eruit – vandaan komt, en waarom het kwaad zich nimmer kan verschuilen áchter personages.

Een laatste citaat, ditmaal van mijn lang gezochte en eindelijk gevonden grote broer, waarin hij zijn credo presenteert: *Ik zeg dat de ware kunstenaar-zienner, de hemelse dwaas die schoonheid kan voortbrengen en dat ook doet, voornamelijk doodgeduizeld wordt door zijn eigen scrupules, de verblindende vormen en kleuren van zijn eigen heilige menselijke gemeten.*

Twee dingen goed begrijpen. Als dit waar is, en ik twijfel geen seconde meer, dan waren die eerste meppen die mij direct na mijn geboorte werden toegediend door de man in de witte jas, en die mij het licht lieten zien, niet meer dan spiegelingen van de meppen die ik de afgelopen jaren heb mogen ontvangen. Het Iets dat mijn leven dramatiseert heeft op mij ingebeukt tot mijn ogen uitpuilden en ik met mijn pupillen bijna dat Iets dat ik in de verte zag wapperen raakte. Was het een schim die ik daar in rafels zag bewegen? Zeer zeker niet. Dat zou te een-